

sense referents propis [...] i dinamitar la connexió emocional amb el passat»³⁰, buidant de contingut i rellevància la cultura indígena (que ha esdevingut una més entre un *collage* de cultures, modes i tendències), ha facilitat sibil·linament que, «com el cranc que ocupa una closca buida»³¹, la cultura espanyola s'apropriés el lloc que deixa vacant la catalana en el seu reflux rigorosament planificat. Per això, en l'actual ambient d'amnèsia induïda per la Transició i la globalització, n'hi ha que argumenten que «s'hauria de deixar que el mercat completés el projecte d'assimilació lingüística de Catalunya»³². Així i tot, de la mateixa manera que Pasqual Maragall va afirmar que, «sense Barcelona, Espanya seria una caricatura de si mateixa», Resina es pregunta si ell o altres caps municipals «han fet mai la deducció òbvia segons la qual, sense Catalunya, Barcelona corre el risc d'esdevenir la seva pròpia caricatura»³³.

El paper espanyolitzador dels mitjans

Un dels trets distintius que fan que Mercè Rodoreda sigui una gran escriptora és el caràcter volgutament planer i ahora genuí del seu llenguatge. Seguint

la recomanació d'Espriu, va dur a terme una veritable tasca de *salvar els mots*. Com a barcelonina (i catalana) de soca-rel, en marxar a l'exili, «va retenir a la memòria els trets lingüístics de la ciutat que [...] havia perdut». Quan hi va tornar en els anys setanta, però, «va trobar la llengua de Barcelona tan desfigurada que no es podia reconèixer. Així, doncs, en comptes de tornar a establir-se a la seva ciutat natal, es va establir a Romanya de la Selva, un poble prou allunyat de Barcelona per a sentir-se lingüísticament a casa. Si la llengua és el veritable país, com afirmava Josep Pla, aleshores l'exili de Rodoreda no va acabar mai»³⁴.

Ara que TV3 ha fet vint-i-cinc anys, algú podria fer un estudi de l'*evolució lingüística* del canal. Segurament ens esgarrifariem, perquè els programes conservats en els arxius són un testimoni cruel de la ràpida metamorfosi que ha patit la llengua en les tres dècades i escaig que han passat des de la mort de Franco. El paper espanyolitzador dels mitjans, simplificant-ho molt, consisteix en una erosió i dialectalització progressiva de la llengua catalana, d'una banda, i, de l'altra, en una gradual desubicació de l'usuari del mitjà, fins que assumeix com a normal el punt de vista espanyol³⁵.

Joan Tudela, en un article en l'*Avui*³⁶, proposava molt assenyadament: «Les nostres prioritats han de ser dues i només dues: primera, que la llengua catalana continuï sent ella mateixa (i no pas un dialecte del castellà). Segona, que continuï sent una llengua viva. La genuïtat del català depèn ara més que res de la qualitat de la llengua pública, és a dir, de la llengua dels mitjans de comunicació. [...] Però l'erosió més gran de la genuïtat del català ve de les veus d'alguns professionals de la ràdio i sobretot de la televisió [...]. Comença a ser urgent la creació d'un observatori sobre la qualitat lingüística dels nostres mitjans.» Perquè, al contrari del que deia Buenafuente, els *comunicadors* sí que són *mestres de català*, ja que la seva llengua té una difusió immensa i, en ser l'eina de treball d'aquests professionals, haurien de tractar-la amb molta cura, perquè, altrament, el que fan és *desnormalitzar-la*, difonent barbarismes com *matxembrat*.

El recent nomenament d'una bona professional com Mònica Terribas com a directora de TV3, espero que tingui una traducció ràpida en la cura de la qualitat lingüística i de continguts de la programació de *la nostra*. El temps ho dirà. ♦

30. J.R. Resina, *Op. cit.*, p. 276.

31. *Ibid.*

32. *Op. cit.*, p. 210.

33. *Op. cit.*, p. 255. El subratllat és meu.

34. J.R. Resina, *Op. cit.*, p. 157. El subratllat és meu.

35. En posaré un altre exemple (el llibre de Víctor Alexandre en conté moltíssims): quan el jutge Baltasar Garzón empresonà l'alcaldessa d'Arrasate per «col·laboració amb banda armada», mentre que l'*Avui* parlava d'Arrasate (nom basc), TV3 deia Mondragón (nom espanyol). Tota una declaració de principis.

36. Joan Tudela, «Una llengua genuïna», *Avui*, 7-4-2008.

Perseverança

MARCEL FITÉ

Hi ha gent amb una perseverança que costa d'entendre. M'ho explicaven uns amics –una parella– que de tant en tant passen uns quants dies de repòs en terres de parla castellana. Anys enrere solien anar-hi amb els seus dos fills, una nena i un nen. Era l'època en què a casa nostra s'implantava l'ensenyament en català a les escoles. Aquesta circumstància havia provocat més d'un comentari preocupant per part d'amics i coneguts de la parella: «I no teniu por que els vostres fills no aprenguin castellà?»

Ara ja han passat molts anys, de tot allò. Aquella nena i aquell nen avui ja són dos joves cepats, que han acabat sengles carreres. L'un, a més, parla correctament l'alemany, el francès i l'anglès, a part del català i del castellà, és clar. L'altre domina l'anglès i el francès, gairebé tan bé com el català i el castellà.

Tot i això, la preocupació lingüística dels amics i coneguts de la parella persisteix. Els preocupa si es farà o no es farà una hora més de castellà a les escoles de Catalunya. Els preocupa, com al conseller Maragall, si els nens d'Olot sabran o no sabran castellà.

No els fa ni fred ni calor, en canvi, que els seus propis fills siguin profundament monolingües, usuaris d'un castellà d'estar per casa, més aviat ròneg i força necessitat.

La seva és una perseverança realment sorprenent, fins i tot potser admirable, però totalment incomprendible en termes racionals. De tant en tant, com les serps a l'estiu, el tema reapareix, però no serveix de res de parlar-ne. La seva rigidesa mental i lingüística és de tany d'alzina. Qui sap si no es tracta d'alguna característica genètica. ♦